

શ્રીમદ્ ભાગવત નો આ સાર
ભગવદ્ ભક્તિ જ આધાર

શ્રીમદ્ ભાગવત રસિક કુટુંબ

ઉદ્ભવ ગીતા - પ્રથમ સોપાન

સ્વધામ પ્રસ્થાન કરવા જુઓ થઈ રહ્યા શ્રી કૃષ્ણ તૈયાર ।
ઉદ્ભવ સમક્ષ રજુ કર્યા અદ્ભુત ઉદ્ગાર ॥

નારાયણં(ન્) નમસ્કૃત્ય, નરં(ન્) ચૈવ નરોત્તમમ્ ।
દેવીં(મ્) સરસ્વતીં(મ્) વ્યાસં(ન્), તતો જયમુદીરયેત્

નામસંકીર્તનં(મ્) યસ્ય, સર્વપાપપ્રણાશનમ્ ।
પ્રણામો દુખશમનસ, તં(ન્) નમામિ હરિં(મ્) પરમ્

॥ ઐં નમો ભગવતે વાસુદેવાય ॥

એકાદશઃ સ્કન્ધ

॥ અથ ષોઢોઽધ્યાયઃ ॥

શ્રીશુક ઉવાચ

અથ બ્રહ્માઽઽત્મજૈર્દેવેઃ(ઙ્), પ્રજેશૈરાવૃતોઽભ્યગાત્ ।
ભવંચ ભૂતભવ્યેશો, યયૌ ભૂતગણૈર્વૃતઃ ॥૧॥

બ્રહ્માઽઽત્મ + જૈર્ + દેવેઃ, પ્રજેશૈરા + વૃતોઽભ્યગાત્,
ભૂત + ભવ્યેશો, ભૂતગણૈર્ + વૃતઃ

श्रीमद् भागवत नो आ सार
भगवद् भक्ति ज आधार

ईन्द्रो मरु॑न्भि॒द॒र्भग॑वा - ना॒दित्या॑ वस॒वो॑ऽश्चि॒नौ ।
ऋ॒भ॒वो॑ऽङ्गिर॒सो रु॒द्रा, वि॒श्वे सा॑ध्या॒श्च दे॒वताः ॥२॥

मरुद् + भिर् + भगवा, ऋभवोऽङ् + गिरसो

गन्धा॑र्वा॒प्सर॑सो नागाः(स्), सि॒द्ध॒यार॑णगुह्यकाः ।
ऋष॑यः(इ) पि॒तर॑श्चै॒व, स॒वि॒धा॒धर॑कि॒न्नराः ॥३॥

गन्धा॑र्वाप् + सरसो, सिद्ध + यारण + गुह्यकाः, सविधा + धर + किन्नराः

द्वार॑कामु॒पस(ञ्)ज॑ग्मुः(स्), सर्वे॑ कृ॒ष्ण॒दृ॒क्षवः॑ ।
वपु॑षा येन भग॒वान्, नर॑लोक॒मनो॑रमः ।
यशो॑ वितेने लोकेषु, सर्व॒लोक॑मलाप॒डम् ॥४॥

द्वारका + मुप + स(ञ्)जग्मुः(स्), कृष्णदृ + क्षवः, नर + लोक + मनोरमः, सर्वलो + कमला + पडम्

तस्यां(म्) वि॒भ्रा॒ज॒मा॒नायां(म्), स॒मृ॒द्धायां(म्) म॒हर्द्धि॑भिः ।
व्य॒य॒क्ष॒ता॒वि॒तृ॒प्ता॒क्षाः(प्), कृ॒ष्ण॒मद्भु॑तदर्शनम् ॥५॥

विभ्रा + जमा + नायां(म्), महर्द् + धिभिः, व्ययक्षता + वितृप् + ताक्षाः(प्), कृष्ण + मद् + भुतदर्शनम्

स्वर्गो॑ धानो॒पगै॑र्मा॒ल्यैश्च॑ - छा॒द्यन्तो॑ यद्दू॒तम॑म् ।
गी॒र्भिश्चि॑त्र॒पदा॑र्था॒भिस् - तु॒ष्टुवु॑र्जगदी॒श्वर॑म् ॥६॥

स्वर्गो + धानो + पगैर् + माल्यैश्च, यद्दूत् + तमम्
गीर् + भिश्च + चित्र + पदार्था + भिस्, तुष्टुवुर् + जगदीश्वरम्

दे॒वा उ॒चुः

न॒ताः(स्) स्म॑ ते नाथ॒ पदा॑रवि॒न्दं(म्),
बु॒द्धीन्द्रि॑यप्रा॒णम॑नो॒वयो॑भिः ।
यश्चि॑न्त्यते॒ऽन्तर्हृ॑दि भा॒वयु॑क्तैर् -
मु॒मु॒क्षु॑भिः(प्) कर्म॒मयो॑रुपाशात् ॥७॥

बुद्धीन्द्रिय + प्राण + मनो + वयोभिः, यश्च + चिन्त्यतेऽन्तर् + हृदि, कर्म + मयो + रुपाशात्

श्रीमद् भागवत नो आ सार
भगवद् भक्ति ज आधार

त्वं(म्) मायया॑ त्रिगुणया॑ऽऽत्मनि द्रुर्विभा॑व्यं(म्),
व्य॑क्तं सृ॒ज॑स्यवसि लु॒म्पसि तद्गुण॑स्थः ।
नैतैर्भ॑वानजित कर्मभि॑रज्यते वै,
यत् स्वे सु॒भे॑ऽव्यवहितेऽभिरतोऽन॑वधः ॥८॥

दृ + विभा॑व्यं(म्), सृ॒ज॑स् + यवसि, नैतैर् + भवान + जित,
कर्म + भिर॑ज्यते, सु॒भे॑ऽ + व्यवहितेऽ + भिरतोऽ + नवधः

शु॑द्धिर्नृ॒णां(न्) तु तथे॑ऽय दुराशयानां(म्),
वि॑द्याश्रु॒ता॑ध्ययनदानतपः(प्) क्रियाभिः ।
सत्त्वा॑त्मनामृषाम् ते यशसि॑ प्रवृ॒द्ध -
स॒र॒ष्ट्र॑द्वया॑ श्रवणसंभृतया यथा॑ स्यात् ॥९॥

शुद्धिर् + नृ॒णां(न्), विद्या + श्रु॒ता + ध्ययन + दानतपः(प्)
सत्त्वात् + मना + मृषाम्, श्रवण + सम् + भृतया

स्यान्न॑स्तवाङ्घ्रिरशुभाशयधूमकेतुः(ङ्),
क्षेमाय॑ यो मुनिभिरार्द्रहृदोह्यमानः ।
यः(स्) सौ॑त्वतैः(स्) समविभूतय आ॑त्मव॑न्दिह -
व्यू॒हेऽरि॑तः(स्) सवनशः(स्) स्वरति॑कमाय ॥१०॥

स्यान् + नस्तवाङ्घ्रि + रशुभा + शय + धूमकेतुः(ङ्)
मुनिभि + रार्द्र + हृदोह् + यमानः, स्व + रति + कमाय

यैश्चि॑न्त्यते॑ प्रयतपाणिभि॑र॒ध्वरा॑ग्नौ,
त्रय्या॑ निरु॒क्तवि॑दिनेश उ॒विगृ॑ही॒त्वा ।
अ॒ध्या॑त्मयोग उ॒त योगि॑भिरा॒त्ममायां(ञ्),
जि॑ज्ञासु॒भिः(ङ्) परम॑भागवतैः(ङ्) परी॑ष्टः ॥११॥

यश् + चि॑न्त्यते, प्रयत + पाणि + भिर + ध्वरा॑ग्नौ, निरुक्त + विदिनेश
योगि + भिरा॑त्म + मायां(ञ्), परम + भागवतैः(ङ्)

શ્રીમદ્ ભગવત નો આ સાર
ભગવદ્ ભક્તિ જ આધાર

પયુષ્ટયા તવ વિભો વનમાલયેયં(મ્),
સં(વ્)સ્પર્ધિની ભગવતી પ્રતિપત્રિવચ્છ્રીઃ ।
યઃ(સ) સુપ્રણીતમમુચાર્હણમાદદન્નો,
ભૂયાત્ સદાઙ્ઘિરશુભાશયધૂમકેતુઃ ॥૧૨॥

વનમા + લયેયં(મ્), પ્રતિ + પત્રિ + વચ્છ્રીઃ, સુપ્રણીત + મમુચાર્ + હણમા + દદન્નો
સદાઙ્ + ઘિરશુભા + શય + ધૂમકેતુઃ

કેતુસ્ત્રિવિક્મયુતસ્ત્રિપત્પતાકો,
યસ્તે ભયાભયકરોડસુરદેવચમ્વોઃ ।
સ્વર્ગાય સાધુષુ ખલેષ્વિતરાય ભૂમન્,
પાદઃ(ઈ) પુનાતુ ભગવન્ ભજતામઘં(ન્) નઃ ॥૧૩॥

કેતુસ્ત્રિ + વિક્મ + યુતસ્ત્રિ + પત્ + પતાકો
ભયા + ભયકરોડ + સુરદેવ + ચમ્વોઃ, + ખલેષ + વિતરાય, ભજતા + મઘં(ન્)

નસ્યોતગાવ ઈવ યસ્ય વશે ભવન્તિ,
બ્રહ્માદયસ્તનુભૃતો મિથુરધ્યમાનાઃ ।
કાલસ્ય તે પ્રકૃતિપૂરુષયોઃ(ઈ) પરસ્ય,
શં(ન્) નસ્તનોતુ ચરણઃ(ઈ) પુરુષોત્તમસ્ય ॥૧૪॥

નસ્યો + તગાવ, બ્રહ્મા + દયસ્ + તનુભૃતો, મિથુર + ધ્યમાનાઃ
પ્રકૃતિપૂ + રુષયોઃ(ઈ), પુરુષોત્ + તમસ્ય

અસ્યાસિ હેતુરુદયસ્થિતિસંયમાના -
મવ્યક્તજીવમહતામપિ કાલમાહુઃ ।
સોડયં(ન્) ત્રિણાભિરખિલાપચયે પ્રવૃત્તઃ(ખ્),
કાલો ગભીરચ ઉત્તમપૂરુષસ્ત્વમ્ ॥૧૫॥

હેતુરુદય + સ્થિતિસં(ય)મા + માના, મવ્યક્ત + જીવ + મહતા + અપિ
ત્રિણા + ભિરખિલા + પચયે, ઉત્તમપૂ + રુષસ્ + ત્વમ્

શ્રીમદ્ ભાગવત નો આ સાર
ભગવદ્ ભક્તિ જ આધાર

ત્વતઃ(ફ) પુમાન્ સમધિગમ્ય યયાં સ્વવીર્યં(ન),
ઘત્તે મહાન્તમિવ ગર્ભમમોઘવીર્યઃ ।
સોડયં(ન) તયાનુગત આત્મન આણ્ડકોશં(મ્),
હેમં(મ્) સસર્જ બહિરાવરણૈરુપેતમ્ ॥૧૬॥
ગર્ભ + મમોઘ + વીર્યઃ, બહિરા + વરણૈ + રુપેતમ્

તત્સ્થુષ્ચ જગત્સ્ચ ભવાનધીશો,
યન્માયયોત્થગુણવિક્રિયયોપનીતાન્ ।
અર્થા(ઝ)જુષન્નપિ હૃષીકપતે ન લિપ્તો,
યેડન્યે સ્વતઃ(ફ) પરિહતાદપિ વિભ્યતિ સ્મ ॥૧૭॥

તત્ + તસ્થુ + ષ્ચ, યન્ + માયયોત્થ + ગુણ + વિક્રિયયો + પનીતાન્
અર્થા(ઝ) + જુષન્ + નપિ, પરિહતા + દપિ

સ્માયાવલોકલવદર્શિતભાવહારિ -
ભ્રૂમણ્ડલપ્રહિતસૌરતમન્ત્રશૌણ્ડેઃ ।
પત્ન્યસ્તુ ધોડશસહસ્રમનં(ફ)ગબાણૈર્ -
યસ્યેન્દ્રિયં(મ્) વિમથિતું(ફ) કરણૈર્ન વિભ્યઃ ॥૧૮॥

સ્માયા + વલોક + લવદર્, શિત + ભાવહારિ, ભ્રૂમણ્ડલ + પ્રહિતસૌ રતમન્ત્ર + શૌણ્ડેઃ
ધોડશ + સહસ્ર + મનં(ફ) + ગબાણૈર્

વિભ્યસ્તવામૃતકથોદવહાસ્ત્રલોક્યાઃ(ફ),
પાદાવનેજસરિતઃ(શ) શમલાનિ હન્તુમ્ ।
આનુશ્રવં(મ્) શ્રુતિભિરઙ્ઘિજમ્જસૈસ્ -
તીર્થદ્વયં(મ્) શુશિષદસ્ત ઉપસ્પૃશન્તિ ॥૧૯॥

વિભ્યસ્ + તવા + મૃતકથો + દવહાસ્ત્ર + લોક્યાઃ(ફ), પાદા + વને + જસરિતઃ(શ)
શ્રુતિભિરઙ્ + ઘિજમ(ફ) + ગસૈસ્, તીર્થદ્ + વયં(મ્)

श्रीमद् भागवत नो आ सार
भगवद् भक्ति ज आधार

ततः(सु) स्वधाम परमं(म्), विश॑स्व यद्वि॑ म॒न्यसे॑ ।
सलो॑र्काल्लो॒कपालान् नः(इ), पा॒लि वैकुण्ठ॑ किं(इ)करान् ॥२७॥

सलो॑र्काल् + लो॒क् + पालान्

श्रीभगवानुवाच

अवधारितमे॒तन्मे, यदा॑त्थ वि॒भुर्दो॑श्चर ।
कृतं(म्) वः(प्) कार्यम॒भिलं(म्), भूमे॑र्भारोऽवतारितः ॥२८॥

अवधा॑ + रि॒तमे + तन्मे, भूमे॑र् + भा॒रोऽ + वता॑रितः

तद्वि॑दं(म्) या॒दवकु॑लं(म्), वी॒र्यशौ॑र्यश्रि॒योद्ध॑तम् ।
लो॒कं(ञ्) जि॒घृक्षद् रु॑द्धं(म्) मे, वे॒लये॑व म॒हार्ण॑वः ॥२९॥

वी॒र्य + शौ॑र्य + श्रि॒योद् + ध॑तम्

य॒द्यसं(व्) ह॑त्य॒ द॒प्तानां॑(म्), यदू॒नां(म्) वि॒पुलं॑(इ) कु॒लम् ।
ग॒न्तास्म्य॑नेन लो॒कोऽय॑ - मु॒द्वेले॑न वि॒नङ्क्ष्य॑ति ॥३०॥

यद्य॑ + सं(व्) ह॑त्य, ग॒न्तास् + म्य॑नेन, मु॒द् + वे॒लेन

ई॒दानीं॑(न्) नाश आ॒र॒ब्धः(प्), कु॒लस्य॑ द्वि॒जशा॑पतः ।
या॒स्यामि॑ भव॒नं(म्) ब्र॒ह्मन् - ने॒त॒दन्ते॑ तवा॒नघ॑ ॥३१॥

श्रीशुक उवाच

ई॒त्यु॒क्तो लो॒कना॑थे॒न, स्वय॑म्भूः(इ) प्र॒णि॒प॒त्य तम् ।
स॒ह दे॒वगणै॑र्दे॒वः(सु), स्वधाम॑ सम॒प॒ध्यत॑ ॥३२॥

दे॒व + गणै॑र् + दे॒वः(सु)

अथ॑ त॒स्यां(म्) म॒होत्पा॑तान्, द्वा॒र॒व॒त्यां(म्) स॒मु॒त्थि॑तान् ।
वि॒लो॒क्य॑ भगवाना॒ह, यद्दु॑वृ॒हान् स॒मा॒ग॒तान् ॥३३॥

म॒होत् + पा॑तान्, द्वा॒र + व॒त्यां(म्), यद्दु॑ + वृ॒हान्

श्रीमद् भागवत नो आ सार
भागवद् भक्ति ज आधार

श्रीभगवानुवाच

अ॒ते वै सु॒म॒हो॒त्पा॒ता॒, व्यु॒त्ति॒ष्ठ॒न्ती॒ह स॒र्वतः॑ ।
शा॒प॒श्च नः॑ (प्) कु॒ल॒स्या॒सीद्, ब्रा॒ह्म॒णो॒भ्यो दू॒र॒त्ययः॑ ॥३४॥

सुमहोत् + पाता, व्युत् + तिष्ठन् + तीह, कुलस्या + सीद्

न व॒स्त॒व्य॒मि॒डा॒स्मा॒भिर् - जि॒ञ्जि॒वि॒षु॒भिरा॒र्य॒काः ।
प्र॒भा॒सं(म्) सु॒म॒ह॒त्पु॒ण्यं(म्), या॒स्या॒मोऽ॒धैव॑ मा॒यि॒रम् ॥३५॥

वस्तव्य + मिडास् + माभिर् + जिञ्जि + विषुभि + रार्यकाः
सुमहत् + पुण्यं(म्), यास्यामोऽ + धैव

यत्र॑ स्ना॒त्वा द॒क्ष॒शा॒पाद्, गृ॒ही॒तो य॒क्ष्म॒णो॒दुरा॒ट् ।
वि॒मु॒क्तः(प्) कि॒द्वि॒षात् स॒ध्यो, भे॒जे भू॒यः(प्) क॒लो॒द॒यम् ॥३६॥

यक्ष्मणो + दुराट्

वयं(ञ) य त॒स्मिन्ना॒प्लु॒त्य, तर्प॑यित्वा पि॒त॒ृन् सुरा॑न् ।
भो॒ज॒यि॒त्वो॒शि॒जो वि॒प्रा॒न्, ना॒ना॒गु॒ण॒वता॑न्धा॒सा ॥३७॥
तस्मिन् + नाप्लुत्य, भोजयित्वो + शिजो, नाना + गुण + वतान्धासा

तेषु॑ दानानि पा॒त्रेषु॑, श्र॒द्ध॒यो॒प्त्वा म॒हो॒न्ति॑ वै ।
वृ॒जि॒नानि॑ त॒रि॒ष्या॒मो, दानै॑र्नो॒भिरि॒वा॒र्षा॒म् ॥३८॥

श्रद्ध + योप्त्वा, दानैर् + नोभि + षवम्

श्रीशुक उवाच

अ॒वं(म्) भ॒ग॒वता॑ऽऽदि॒ष्टा, या॒द॒वाः(प्) कु॒ल॒न॒न्द॒न ।
ग॒न्तुं(ङ्) कृ॒त॒धि॒य॒स्ती॒र्थं(म्), स्य॑न्द॒नान् स॒म॒यू॒यु॒जन् ॥३९॥

कृत + धियस् + तीर्थं(म्), समयू + युजन्

तन्नि॑री॒क्ष्यो॒द्ध॒वो रा॒जन्, श्रु॒त्वा भ॒ग॒वतो॑दितम् ।
दृ॒ष्ट॒वा॒रि॒ष्टा॒नि धो॒रा॒णि, नित्यं॑(ङ्) कृ॒ष्ण॒मनु॑व्रतः ॥४०॥

तन् + निरीक्ष्योद्ध + धवो, भगवतो + दितम्, दृष्टवा + रिष्टानि, कृष्ण + मनुव्रतः

શ્રીમદ્ ભાગવત નો આ સાર
ભગવદ્ ભક્તિ જ આધાર

વિવિક્ત ઉપસં(ઙ્)ગમ્ય, જગતામીશ્વરેશ્વરમ્ ।
પ્રણમ્ય શિરિસા પાદૌ, પ્રાં(ઞ્) જલિસ્તમભાષત ॥૪૧॥

જગતા + મીશ્ + વરેશ્ + વરમ્, પ્રાં(ઞ્)જલિસ્ + તમ + ભાષત

ઉદ્ભવ ઉવાચ

દેવદેવેશ યાગેશ, પુણ્યશ્રવણકીર્તન ।
સં(વ્) હૃત્યૈતત્ કુલં(ન્) નૂનં(મ્), લોકં(મ્) સન્ત્યક્ષ્યતે ભવાન્ ।
વિપ્રશાપં(મ્) સમર્થોઽપિ, પ્રત્યહન્ન યદીશ્વરઃ ॥૪૨॥

પુણ્ય + શ્રવણ + કીર્તન, સં(વ્)હૃત્યૈ + તત્, સન્ + ત્યક્ષ્યતે, પ્રત્યહન્ + ન

નાહં(ન્) તવાઙ્ઘિકમલં(ઙ્), ક્ષણાર્ધમપિ કેશવ ।
ત્યંક્તું(મ્) સમુત્સહે નાર્થ, સ્વધામ નય મામપિ ॥૪૩॥

તવાઙ્ઘિ + કમલં(ઙ્), ક્ષણાર્ + ધમપિ

તવ વિકીડિતં(ઙ્) કૃષ્ણ, નૃણાં(મ્) પરમમંજલમ્ ।
કર્ણપીયૂષમાસ્વાધ્ય, ત્યજન્ત્યન્યસ્પૃહાં(ઞ્) જનઃ ॥૪૪॥

કર્ણ + પીયૂ + ષમાસ્ + વાધ્ય, ત્યજન્ત્યન્ + યસ્પૃહાં(ઞ્)

શય્યાસનાટનસ્થાનસ્ - નાનકીડાશનાદિષુ ।
કથં(ન્) ત્વાં(મ્) પ્રિયમાત્માનં(મ્), વયં(મ્) ભક્તાસ્ત્યજેમહિ ॥૪૫॥

શય્યા + સના + ટનસ્ + થાનસ્ + નાન + કીડા + શનાદિષુ, ભક્તાસ્ + ત્યજેમહિ

ત્વયોપભુક્તસ્રગ્ગન્ધ - વાસોઽલંકારચરિતાઃ ।
ઉચ્છિષ્ટભોજિનો દાસાસ્ - તવ માયાં(ઞ્) જયેમહિ ॥૪૬॥

ત્વયોપ + ભુક્તસ્ + રગ્ + ગન્ધ, વાસોઽ + લંકાર + ચરિતાઃ, ઉચ્છિષ્ટ + ભોજિનો

વાતરશના ય ઋષયઃ(શ્), શ્રમણા ઉર્ધ્વમન્યિનઃ ।
બ્રહ્માખ્યં(ન્) ધામ તે યાન્તિ, શાન્તાઃ(સ્) સં(ન્)ન્યાસિનોઽમલાઃ ॥૪૭॥

ઉર્ધ્વ + મન્યિનઃ, સં(ન્)ન્યા + સિનોઽ + મલાઃ

श्रीमद् भगवत नो आ सार
भगवद् भक्ति ज आधार

वयं(न्) त्विह मडायोगिनः, भ्रमन्तः(म्) कर्मवर्त्मसु ।
त्वद्द्वार्तया तरिष्यामस् - तावकैर्दुस्तरं(न्) तमः ॥४८॥
त्वद् + वार्तया, तावकैर् + दुस्तरं(न्)

स्मरन्तः(म्) कीर्तयन्तस्ते, कृतानि गदितानि च ।
गत्युत्स्मितेक्षणक्ष्वेलि, यन्नृलोकविडम्बनम् ॥४९॥

कीर्तयन् + तस्ते, गत्युत् + स्मिते + क्षण + क्ष्वेलि, यन् + नृलोक + विडम्बनम्

श्रीशुक उवाच

अवं(म्) विज्ञापितो राजन्, भगवान् देवकीसुतः ।
अकान्तिनं(म्) प्रियं(म्) मृत्य - मुद्धवं(म्) समभाषतः ॥५०॥
मुद् + धवं(म्)

धति श्रीमद्भागवते मडापुराणे पारमहं(व्)स्यां(म्)
सं(व्)छितायामेकादशस्कन्धे षष्ठोऽध्यायः ॥

ॐ पूर्णमदः(श्) पूर्णमिदं(म्) पूर्णात्पूर्णमुदर्यते
पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते ॥
ॐ शान्तिः(श्) शान्तिः(श्) शान्तिः ॥

